Kommittémotion V321

SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2170

av Andrea Andersson Tay m.fl. (V)

Hållbar resursanvändning för miljö och klimat

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut 2

Bakgrund 5

Sverige behöver anta tydliga mål för att nå en cirkulär ekonomi 6

Minska behovet av nya gruvor genom att mineral och metaller ingår i en cirkulär ekonomi 7

Skärp EU:s regler för kemikalier 7

Fasa ut användning av PFAS 8

Genomför omfattande investeringar för klimatomställningen de kommande 10 åren 9

Inför utsläppsbudget i klimathandlingsplanen 11

Inför en bred elbilspremie som når fler hushåll 11

Sveriges intäkter från ETS2 bör användas för en rättvis klimatomställning 12

Sverige saknar strategi för att stärka kolinlagringen i skogen 13

Inför förbud mot torvbrytning 13

Ekocid 14

Sverige ska verka för att stärka det globala arbetet för biologisk mångfald 15

Inför ett naturpolitiskt ramverk 16

Sverige behöver en ambitiös nationell restaureringsplan 16

Inför skydd av alla ur- och naturskogar 17
Gör en översyn av skogspolitiken för att nå miljökvalitetsmålen 17
Stärk Sveriges artskydd 18
Bottentrålning 18
Stoppa industrifisket och stärk strömmingsbeståndet och det småskaliga fisket 18

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på tidssatta och mätbara nationella mål för omställning till cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta mål om minst 75 procents minskning av materialfotavtrycket i Sverige till 2050 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att skyndsamt utreda lämpliga styrmedel som ekonomiskt främjar användandet av återvunna råvaror framför nyutvunna råvaror och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen på EU-nivå ska verka för att det förslag om kraftig begränsning av alla PFAS som lagts fram av Kemikalieinspektionen tillsammans med andra europeiska myndigheter genomförs i sin helhet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på tydligare lagstiftning gällande ansvar när personer utsätts för höga halter av hälsoskadliga kemikalier, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdatera nationella handlingsplanen för PFAS med åtgärder som kan påskynda utfasning av PFAS i hela samhället samt sanering av PFAS i mark och vatten och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att statliga bolag och myndigheter ges i uppdrag att intensifiera arbetet med att sanera områden förorenade av PFAS och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på finansiering och utformning av ett tioårigt klimatinvesteringspaket i linje med Sveriges konventionsåtaganden för en grön omställning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i klimathandlingsplanen bör anta en utsläppsbudget som i nödvändig takt minskar utsläppen i linje med nationella mål och EU:s åtaganden för klimatet till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på skärpt gräns för när malus tas ut på fordonsskatten för nya fordon samt hur en ökad malus kan införas för fordon med de allra högsta koldioxidutsläppen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag på en strategi med åtgärder för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden om nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning med totalförbud mot nya tillstånd för torvtäkter samt att befintliga tillstånd för torvtäkter fasas ut och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som begränsar exploatering av torvmarker enligt betänkande 2025:21 Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom FN och EU bör verka för att uppdatera det juridiska ramverket så att det blir ett kraftfullt verktyg för att förhindra brott mot naturen (ekocid) genom att inkludera ekocid i Romstadgan och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige globalt och inom EU ska verka för tydliga målsättningar för att uppnå hållbara produktions- och konsumtionsmönster som stärker den biologiska mångfalden och minskar det globala ekologiska fotavtrycket samt fördelar miljöutrymmet rättvist, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige globalt och inom EU ska verka för att säkerställa att offentliga och privata finansiella medel i nödvändig utsträckning bidrar till att bevara och stärka den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige globalt och inom ska EU verka för att grundläggande principer för deltagande, miljömässig och social rättvisa samt mänskliga rättigheter ska tillämpas vid såväl exploatering som skydd och restaurering av naturområden och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta ett naturpolitiskt ramverk motsvarande det nuvarande klimatpolitiska ramverket och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska anta en ambitiös nationell restaureringsplan baserad på vetenskapligt underlag för vad arter och naturtyper behöver för att klara sig långsiktigt och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ur- och naturskogar skyndsamt ska kartläggas och ges strikt skydd och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att en översyn av skogspolitiken genomförs i syfte att nå våra miljökvalitetsmål och åtaganden globalt och inom EU för klimatet och den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en proposition innehållande huvuddelen av förslagen i SOU 2021:51 Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar som stärker skyddet av arter och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett förbud mot icke-skonsam bottentrålning inom EU och tillkännager detta för regeringen.

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör begära specifik rådgivning från Internationella havsforskningsrådet (Ices) gällande strömmingens olika lekbestånd för att säkerställa strömmingens reproduktionsförmåga och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen på EU-nivå bör verka för ett stopp för storskaligt fiske efter strömming och skarpsill i Östersjön, med undantag för småskaligt, kustnära fiske, och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Produktion och konsumtion är i dag inte optimerad utifrån ett hållbart nyttjande av resurser. Nuvarande bristande resurseffektivitet och ohållbara materialanvändning måste brytas för att åtgärda de största planetära utmaningarna, klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald. Enligt FN:s internationella resurspanel är ineffektiv resursanvändning orsak till hälften av världens klimatutsläpp och har resulterat i 90 procent av förlusten av biologisk mångfald.

Resursförbrukningen är därtill ojämnt fördelad såväl globalt som nationellt. En jämlikare fördelning av resurser är en förutsättning för att en kraftigt minskad total resursanvändning ska kunna kombineras med en god materiell standard för alla, såväl i Sverige som globalt. De rikaste 10 procenten i världen står för cirka hälften av alla koldioxidutsläpp. Omställningen till ett hållbart samhälle kommer därför att få störst konsekvenser för dem som i dag har störst klimatpåverkan och som tar mest resurser i anspråk. Sverige har som nation i dag en genomsnittlig konsumtion per person som är dubbelt så stor som det globala genomsnittet. Vårt inhemska behov av utvinning av globala resurser för vår konsumtion överstiger kraftigt en hållbar nivå. Sverige behöver därför kraftigt minska sitt materialfotavtryck för att vi som nation ska kunna hålla oss inom den planetära gränsen för hållbar resursanvändning.

Vänsterpartiet verkar för en ekonomi som är cirkulär, där vi inte tar ut mer från naturen än vad som är hållbart och där det som nyttjas kan användas igen genom återanvändning och materialåtervinning utan spridning av farliga kemikalier. Detta är ett synsätt som vi behöver bygga in i all industriell verksamhet genom att ställa högre krav på producenterna. Genom att använda det material som redan finns i samhället mer effektivt kan vi minska uttaget av nya resurser, såväl ändliga som förnybara, och

förhindra överutnyttjandet av jordens resurser. Vänsterpartiet anser att det gemensamma ägandet i ekonomin behöver öka och bidra till omställningen.

Vi anser att det är politikens ansvar att införa regleringar, styrmedel och offentligt stöd för att uppnå ett mer resurseffektivt samhälle med fungerande och livskraftiga ekosystem. Motionen omfattar förslag med denna inriktning för en hållbar produktion och konsumtion för miljön och klimatet.

I våra tidigare riksdagsmotioner Vardag fri från skadliga kemikalier (2023/24:991), Cirkulär ekonomi (2023/24:438), Klimatet (2025/26:2789), Biologisk mångfald (2025/26:2784), Hållbart skogsbruk för biologisk mångfald och klimatet (2022/23:1246), Hållbart och rättvist fiske (2024/25:1928) samt motionen V320 Hållbar livsmedelskonsumtion med stärkt djurvälfärd föreslår vi en mängd ytterligare åtgärder med samma inriktning.

Sverige behöver anta tydliga mål för att nå en cirkulär ekonomi

I en cirkulär ekonomi är livslängden på material och produkter längre och behovet av uttagande av nya resurser mindre. För detta krävs en hållbar produktion och konsumtion samt att avfall används som en resurs. Det förutsätter att produkter i ökad utsträckning går att återanvända, reparera, återvinna, hyra och dela.

Många kommuner arbetar aktivt för att öka återbruket av t.ex. datorer och möbler. De som kommit längst i detta arbete är de kommuner som satt tydliga mål. Flera länder har även satt upp nationella mål. Nederländerna har antagit en målsättning om att till 2030 halvera konsumtionen av nya material. Finland har sedan några år tillbaka ett program för omställning till cirkulär ekonomi med tydliga och mätbara mål. Vänsterpartiet anser att även Sverige bör anta konkreta mål för att återbruka material och produkter samt förlänga livslängden på högkvalitativa produkter. Våra klimatmål behöver snarast kompletteras med dessa återbruksmål för att tydligare styra ekonomin mot ökad cirkularitet. Regeringen bör återkomma med förslag på tidsatta och mätbara nationella mål för omställning till cirkulär ekonomi. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Enligt en rapport från det tyska Naturvårdsverket (2018) behöver materialfotavtrycket hållas inom gränsen 5–8 ton/capita och år till år 2050. Sverige förbrukar cirka 25 ton per person och år för närvarande. För Sveriges del innebär det att vårt materialfotavtryck behöver minska med 70–80 procent till år 2050 för att vi ska kunna hålla oss inom den planetära gränsen för hållbar resursanvändning.

Sverige bör anta mål om minst 75 procents minskning av materialfotavtrycket i Sverige till år 2050. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Minska behovet av nya gruvor genom att mineral och metaller ingår i en cirkulär ekonomi

Klimatomställningen kommer att kräva ökad mängd innovationskritiska metaller. I dag importerar Europa och Sverige till stor del dessa. Vänsterpartiet är öppna för att Sverige kan behöva bryta en del av dessa metaller inom landet för att minska vår egen sårbarhet och bidra till en hållbar klimatomställning i Europa. All gruvbrytning innebär dock en stor påverkan på miljön och för människor och kräver därför en gedigen miljöprövning. För att minska behovet av nya gruvor och nyutvunna råvaror behövs politiska åtgärder för att effektivisera användningen och återbruka och återvinna produkter i högre utsträckning. Kostnaden för effektivare resursanvändning och återbrukade produkter måste minska för att kunna konkurrera med produkter som nyttjar nyutvunna råvaror. Styrmedel måste därför enligt Vänsterpartiets uppfattning införas så att det blir kostsammare att använda nyutvunna råvaror än återvunna. En utredning med detta syfte bör skyndsamt tillsättas och bör i direktiv ges i uppdrag att se över förutsättningar för att införa kvotplikt för återvunnet material samt en marknad för återvinningscertifikat.

Regeringen ges i uppdrag att skyndsamt utreda lämpliga styrmedel som ekonomiskt främjar användandet av återvunna råvaror framför nyutvunna råvaror. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Skärp EU:s regler för kemikalier

EU-kommissionen antog 2020 en kemikaliestrategi som syftar till att förbättra skyddet för hälsa och miljö samt främja innovation av säkra och hållbara kemikalier. Strategin innehåller en lång rad planerade åtgärder och vilar på två principer: att skadliga kemikalier hellre ska begränsas redan på designstadiet än kontrolleras när de är ute på marknaden samt att generella förbud ska införas mot de farligaste kemikalierna och att undantag endast ska tillåtas för tillämpningar där de är nödvändiga för att samhället ska fungera eller för skydd av hälsa och säkerhet.

Det är nu viktigt att den höga ambitionsnivån i kemikaliestrategin omsätts i lagstiftning.

Fasa ut användning av PFAS

Per- och polyfluorerade alkylsubstanser (PFAS) återfinns i dag nästan överallt i miljön. Ämnena har använts sedan 1950-talet och förekommer i en mängd olika produkter, bl.a. textilier, pappersförpackningar, kosmetika, mobiltelefoner och brandskum. PFAS kallas också för evighetskemikalier, eftersom de inte bryts ned i naturen. De kan också sprida sig långa sträckor via luft och vatten och finns därför i dag över hela jorden. Vi vet att en rad PFAS är reproduktionsstörande och flera misstänks vara cancerframkallande för människor. Tusentals olika ämnen tillhör gruppen PFAS och för de allra flesta saknas kunskap om hälsoeffekterna, men det finns skäl att tro att alla är skadliga.

Inom kemikalieindustrin har riskerna med PFAS länge varit kända, men producenterna valde att inte offentliggöra denna information och dra tillbaka ämnena. I stället fortsatte de tillverka dem i allt större mängder som därmed har kunnat spridas i miljön och till människor genom vattnet vi dricker, maten vi äter och de saker vi omger oss med. Att det har kunnat ske är en skandal och ett bevis på att dagens kemikalielagstiftning inte fungerar och måste skärpas.

Det kommer att ta lång tid att bli av med de PFAS-föroreningar som redan finns i miljön, men det är av yttersta vikt att vi så snabbt som möjligt förbjuder dessa ämnen så att situationen inte förvärras ytterligare. Kemikalieinspektionen har tillsammans med kemikaliemyndigheter i fyra andra europeiska länder tagit fram ett förslag som kraftigt skulle begränsa användningen av alla PFAS inom EU. Enligt förslaget ska ämnena bara få användas när det är nödvändigt för hälsa och säkerhet, eller där det är kritiskt för samhället och alternativ saknas. Förslaget behandlas nu inom EU och beslut inväntas sedan av kommissionen och EU:s medlemsländer. Vänsterpartiet välkomnar förslaget och vill att det genomförs snarast utan att urvattnas.

Regeringen ska på EU-nivå verka för att det förslag om kraftig begränsning av alla PFAS som lagts fram av Kemikalieinspektionen tillsammans med andra europeiska myndigheter genomförs i sin helhet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Den plats i Sverige som hittills har drabbats värst av PFAS-föroreningar är orten Kallinge i Ronneby kommun. Källan till utsläppet är Försvarsmaktens brandövningsplats på flygflottiljen F 17, där brandskum innehållande PFAS användes under lång tid. Kemikalierna spred sig sedan till dricksvattnet. De PFAS-halter som har uppmätts i blodet på invånarna i Kallinge är bland de högsta i världen. Forskning om vilken hälsopåverkan detta har haft och kommer att få pågår, men hittills har man

kunnat konstatera ökad förekomst av bl.a. njurcancer och förhöjda kolesterolnivåer. En grupp invånare har drivit en rättsprocess där de krävt skadestånd av det kommunala vattenbolaget Ronneby Miljö & Teknik. Trots att det är känt att Försvarsmakten orsakade föroreningen fick invånarna av juridiska skäl vända sig till vattenbolaget med sina skadeståndskrav. Domen gav invånarna rättslig rätt till skadestånd men fastslår inte hur mycket denna ersättning ska uppgå till. Det är inte acceptabelt att drabbade människor tvingas ta till långa och kostsamma rättsprocesser för att begära kompensation. Vänsterpartiet anser att det behövs en tydligare lagstiftning gällande ansvar.

Regeringen bör återkomma med förslag på tydligare lagstiftning gällande ansvar när personer utsätts för höga halter av hälsoskadliga kemikalier. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Användningen av PFAS har resulterat i att vi i vår vardag överallt exponeras för dessa farliga ämnen såväl genom dricksvatten och livsmedel som genom produkter som kosmetika och kläder. Det är ett politiskt ansvar att införa lagstiftning som förhindrar fortsatt produktion och försäljning av denna grupp skadliga kemikalier. Det är även ett politiskt ansvar att bromsa spridningen av dessa kemikalier genom stärkt tillsyn av varor och sanering av PFAS-förorenade områden. Vi välkomnar att en nationell handlingsplan nu finns för PFAS men anser att den behöver omfatta bredare åtgärder och snabbare utfasning även vid källan till PFAS.

Vänsterpartiet föreslår riksdagen att ställa sig bakom nedanstående förslag på åtgärder, som vi i delar tidigare även lyft genom initiativ i miljö- och jordbruksutskottet 2025, för att minska spridningen av PFAS och andra hälsoskadliga kemikalier.

Regeringen bör uppdatera nationella handlingsplanen för PFAS med åtgärder som kan påskynda utfasning av PFAS i hela samhället samt sanering av PFAS i mark och vatten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör tillse att statliga bolag och myndigheter ges i uppdrag att intensifiera arbetet med att sanera områden förorenade av PFAS. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Genomför omfattande investeringar för klimatomställningen de kommande 10 åren

Klimatomställningen kommer att innebära att omfattande investeringar behöver göras i en rad samhällsviktiga verksamheter. Det rör sig om investeringar i

transportinfrastruktur, elöverföring och elproduktion, upprustning och klimatåtgärder i bostadsbeståndet samt stärkt skydd och återställande av natur med förbättrad kolinlagring. Investeringarnas storlek är beroende av en rad faktorer och tidsaspekten är en viktig sådan. Ju längre världens stater avstår från att vidta åtgärder och genomföra omfattande investeringar, desto högre kommer kostnaden att bli för att hantera effekterna av klimatförändringarna. Att återställa, förhindra och reparera skador i efterhand är en betydligt dyrare väg att gå än att i möjligaste mån förebygga klimatkrisens negativa inverkan på samhället. Dessutom förutsätter en offensiv klimatomställningspolitik som är lika eller mer ambitiös än de konventionsåtaganden som Sverige förbundit sig att följa att investeringarna genomförs i relativ närtid och med betydande summor.

Med en annan politik kan Sverige ha goda förutsättningar att nå de satta klimatmål som vi har åtagit oss att leva upp till. Genom gemensamma ansträngningar och ett aktivt samhälle som investerar i klimatet och miljön kan vi åstadkomma en verkligt meningsfull och effektiv klimatomställning. Vänsterpartiet vill ta sikte på en klimatpolitik som är strukturerad, omfattande och folkligt förankrad. För att klimatomställningen ska bli verkningsfull måste hela samhället och alla delar av ekonomin ställas om.

Genom investeringar på 700 miljarder kronor de kommande tio åren kan vi se till att klimatomställningen accelereras på det sätt som efterfrågas av bl.a. Klimatpolitiska rådet. Då kan Sverige ta reella steg mot att bli världens första fossilfria välfärdsland. Då skulle vi gå från ord till handling och med en omställningspolitik som märks i alla delar av vårt samhälle.

Vi behöver omgående genomföra viktiga klimatinsatser, såsom att kraftigt sänka biljettpriserna i kollektivtrafiken och stärka järnvägsunderhållet, samt inleda ett strukturerat arbete inför vår tids stora investeringsåtagande. Vänsterpartiet föreslår att en klimatinvesteringsmyndighet inrättas som ges i uppdrag att planera, samverka och strukturera ett grönt investeringsprogram som sjösätts fullt ut under mandatperioden. Vänsterpartiet anser att ett massivt klimatinvesteringspaket bör omfatta:

- Investeringar över tio år i en stärkt transportinfrastruktur med fokus på järnvägsutbyggnad.
- Investeringar över tio år i bygg- och fastighetssektorn för klimatrenoveringar och förbättrad nybyggnation.
- Investeringar över tio år i ett robust elnät och förnybar elproduktion.

- Stärkt skydd av värdefull natur och återställande av naturliga kolsänkor som skogar och våtmarker.

Regeringen bör återkomma med förslag på finansiering och utformning av tioårigt klimatinvesteringspaket i linje med Sveriges konventionsåtaganden för en grön omställning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Inför utsläppsbudget i klimathandlingsplanen

Halten av växthusgaser i atmosfären är avgörande för den globala uppvärmningen. För att uppsatta klimatmål ska vara relevanta måste ramarna för hur stora utsläppen kan vara fram till målår vara tydliga. Det behövs därför en budget för hur stora koldioxidutsläppen kan vara på årlig basis för att Sverige rättvist ska hålla sig inom det kvarvarande globala utsläppsutrymmet. Flera kommuner och regioner i Sverige har beslutat om egna utsläppsbudgetar/koldioxidbudgetar, men på nationell nivå saknas en sådan.

Vänsterpartiet anser inte att det i nuvarande klimatnödläge är acceptabelt att Sveriges klimatpolitiska handlingsplan inte lever upp till vare sig klimatlag, EU:s mål eller Sveriges del av Parisavtalet. Vi anser att det krävs en utsläppsbudget som är kopplad till nödvändiga styrmedel och åtgärder för utsläppsminskningar som varje regering bör åläggas att presentera för varje mandatperiod. Utsläppsminskningar bör ske inom landet och inte genom köp av utsläppskrediter i andra länder med osäker klimatnytta.

Sverige bör i klimathandlingsplan anta en utsläppsbudget som i nödvändig takt minskar utsläppen i linje med nationella mål och EU:s åtaganden för klimatet till 2030. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Inför en bred elbilspremie som når fler hushåll

Under 2024 så minskade nybilsförsäljningen av elbilar i Sverige samtidigt som exporten av elbilar från oss till andra länder ökade kraftigt. För att vända trenden införde Tidöregeringen under 2025 en ny elbilspremie. Premien har bidragit till att elbilsmarknaden sakta har vänt uppåt igen, men den har också mött omfattande kritik. Bland annat kritiseras den för att ha snäva och krångliga villkor, vilket har lett till en

hög andel avslag, och för att ha en begränsad träffsäkerhet. Vänsterpartiet vill i stället se en bredare elbilspremie, som når fler hushåll.

I Vänsterpartiets motion Transporteffektivt och hållbart samhälle (2026/27:243) föreslår vi att en bredare elbilspremie tas fram som gör det möjligt för fler hushåll i hela landet att ställa om till elbil.

Priserna på bensin och diesel kommer att stiga de närmaste åren när EU:s utsläppshandelssystem utvidgas. Politiken har ett ansvar att göra det enklare för människor att fortsatt inte vara låsta vid beroende av fossila drivmedel för en fungerande vardag. Därutöver vet vi att många med höga inkomster har utsläppstunga personbilar med stor klimatpåverkan. Vi vill därför att de bilar som har väldigt höga utsläpp ska få högre fordonsskatt, s.k. malus.

Regeringen bör återkomma med förslag på skärpt gräns för när malus tas ut på fordonsskatten för nya fordon samt hur en ökad malus kan införas för fordon med de allra högsta koldioxidutsläppen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sveriges intäkter från ETS2 bör användas för en rättvis klimatomställning

EU:s nya utsläppshandelssystem, ETS2, planeras att starta i sin helhet 1 januari 2028 och omfattar fossila bränslen inom bl.a. vägtransporter, bostäder och mindre industrier. ETS2 riktar sig till de företag som säljer fossila bränslen, som t.ex. bensin och diesel. Företagen måste efterlämna en utsläppsrätt för varje ton koldioxid deras sålda bränslen förväntas orsaka i utsläpp. Försäljning av utsläppsrätterna, som är begränsade, kommer att ske genom offentliga auktioner. Vad priset på utsläppsrätterna blir vid auktionerna är det i dag ingen som vet, men bedömningen är att priserna på fossila bränslen kommer att stiga kraftigt inom hela EU, vilket kommer att märkas när man tankar bensin och diesel. Av de utsläppsrätter som säljs av svenska staten kommer 75 procent av intäkterna av dessa att gå direkt till statskassan. De övriga 25 procenten kommer att gå till en EU-gemensam fond där Sverige kommer att vara garanterat medel på cirka 5 miljarder kronor. Hur stora intäkterna totalt blir för Sverige är beroende av priset på utsläppsrätterna vid auktioneringen, men uppskattas av olika bedömningar till storleksordningen 25–50 miljarder under fyra år. Vänsterpartiet anser att dessa intäkter oreserverat bör användas för att öka takten i en rättvis klimatomställning genom

åtgärder som minskar utsläppen samt kompenserar de grupper med låga inkomster som drabbas av höga drivmedelspriser.

Sverige saknar strategi för att stärka kolinlagringen i skogen

Miljömålsberedningen hade bl.a. i uppdrag att ta fram förslag på en strategi för hur Sverige ska nå en ökad kolsänka enligt EU:s klimatlag och LULUCF-förordningen (dvs. förordningen som hanterar upptag och utsläpp av växthusgaser inom markanvändningssektorn). Hur Sveriges skogar skyddas och brukas har avgörande betydelse för att Sverige ska nå åtaganden om att öka nettoupptaget av växthusgaser i skog och mark. Tyvärr tillintetgjordes den parlamentariska beredningen av en grundmurad ovilja från högerpartiernas representanter att lyssna till och beakta aktuell forskning om både biologisk mångfald och kolinlagring. Beredningen var under hårt tryck från skogsindustrins lobbyister som på inga villkor vill minska avverkningen av svensk skog. Det är uppenbart att dessa aktörer hade högerpartiernas öra och därmed fick stort genomslag för sina ståndpunkter i betänkandet 2025:21.
Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) innehåller förslag för att stärka kolinlagringen. Vänsterpartiet anser att förslagen i betänkandet är otillräckliga för att stärka kolinlagringen i skogen. Vi har i vår motion Hållbart skogsbruk för biologisk mångfald och klimatet (2022/23: 1246) föreslagit åtgärder för att stärka kolinlagringen i skogen. Bland annat anser vi att det behövs ekonomiska incitament för privata skogsägare att låta skogen stå längre innan den avverkas samt starkare reglering för att nå ett hållbart skogsbruk för klimatet och den biologiska mångfalden.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med förslag på strategi med åtgärder för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden om nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Inför förbud mot torvbrytning

Dränerade torvmarker ger utsläpp av växthusgaser, och utvinning av torv frigör stora mängder av koldioxid som lagrats under mycket lång tid i mossar. Torv klassas därför som fossilt bränsle av FN:s klimatpanel (IPCC). Vänsterpartiet välkomnar att

Miljömålsberedningen i betänkandet 2025:21 Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) föreslår åtgärder för att begränsa torvbrytning. Hit hör exempelvis betänkandets förslag om stopp för nya tillstånd för brytning av odlingstorv. Vänsterpartiet anser dock att det krävs en starkare lagstiftning för att minska koldioxidutsläppen och värna kolinlagringen.

Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning med totalförbud mot nya tillstånd för torvtäkter samt att befintliga tillstånd för torvtäkter fasas ut. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Även övrig exploatering av torvmarker (dränerade såväl som våtmarker) bidrar till högre utsläpp av växthusgaser än mineraljordar. Vi välkomnar att Miljömålsberedningen i betänkandet föreslår att i miljöbalken införa begränsning till att exploatering (bebyggelse eller annan anläggning) endast bör tillåtas om det sker för att tillgodose väsentliga samhällsintressen som inte kan tillgodoses på annat sätt. Med en sådan lagstiftning stärker man exploatörers drivkraft att söka områden där utsläppen blir lägre. Vi anser att en sådan lagstiftning skyndsamt bör införas.

Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som begränsar exploatering av torvmarker enligt betänkandet 2025:21 Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ekocid

Naturen behöver ett starkare rättsligt skydd. Redan 1971 motionerade Vänsterpartiet i riksdagen om införandet av en internationell konvention för att förbjuda brott mot naturen (ekocid). Genom att göra ekocid till ett brott i enlighet med den s.k. Romstadgan skulle brott mot miljön få liknande status som krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten och kunna lagföras vid Internationella brottmålsdomstolen i Haag (ICC). Behoven av att skydda miljön rättsligt har ökat med åren. Fallen är tyvärr många av storskaliga ingrepp på miljön som skadat ekosystem och livsmiljöer för oöverskådlig tid. Gruvbolag, skogsskövlare, fossila energibolag och andra exploatörer kommer lätt undan. Kvar blir en förstörd miljö och omfattande kostnader som får bäras av hela samhället. En ekocidlagstiftning skulle vara ett viktigt verktyg i att stoppa detta och

utkräva ansvar från dem som utarmar miljön. Särskilt stor betydelse skulle en internationell lag om ekocid få för fattiga länder med svag miljölagstiftning som drabbas hårdast av de omfattande miljöbrotten.

Sedan några år tillbaka har ICC börjat ta sig an miljömål. Det är ett viktigt steg framåt och innebär att vissa miljöfall kan tas upp i domstolen inom ramen för brott mot mänskligheten. Det är bra, men ännu bättre vore en renodlad ekocidtillämpning där alla fall med omfattande miljöförstöring, även om de inte är direkt kopplade till människors välfärd, skulle vara åtalbara. Det skulle skicka en viktig signal om att förstörelse av naturen i sig är ett brott.

Under den fullskaliga invasionen av Ukraina har Ryssland orsakat omfattande förstörelse av naturen och miljön, s.k. ekocidbrott. Det har skett löpande men framför allt genom förstörelsen av Nova Kachovka-dammen den 6 juni 2023. Som en konsekvens av Rysslands agerande kommer det att ta lång tid innan, om ens någonsin, naturen och miljön återhämtar sig. Därför måste ekocid läggas till som brott i Romstadgan och Ryssland måste åtalas för ekocidbrott.

Sverige bör inom FN och EU verka för att uppdatera det juridiska ramverket så att det blir ett kraftfullt verktyg för att förhindra brott mot naturen (ekocid) genom att inkludera ekocid i Romstadgan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige ska verka för att stärka det globala arbetet för biologisk mångfald

Vänsterpartiet anser att klimatkrisen och utarmningen av biologisk mångfald måste mötas gemensamt och med intensifierad kraft både nationellt och globalt. Kommande internationella överläggningar som påverkar biologisk mångfald måste sikta på att bruka våra naturresurser hållbart och rättvist inom naturens gränser. Vi vill att Sverige på den globala arenan och inom EU ska verka för nedanstående åtgärder framöver.

Sverige ska globalt och inom EU verka för tydliga målsättningar för att uppnå hållbara produktions- och konsumtionsmönster som stärker den biologiska mångfalden och minskar det globala ekologiska fotavtrycket samt fördelar miljöutrymmet rättvist. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige ska globalt och inom EU verka för att säkerställa att offentliga och privata finansiella medel i nödvändig utsträckning bidrar till att bevara och stärka den

biologiska mångfalden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige ska globalt och inom EU verka för att grundläggande principer för deltagande, miljömässig och social rättvisa samt mänskliga rättigheter ska tillämpas vid såväl exploatering som skydd och restaurering av naturområden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Inför ett naturpolitiskt ramverk

För att möta krisen för biologisk mångfald och leva upp till våra åtaganden krävs en omställning av hela samhället. Av samma skäl som vi antagit ett klimatpolitiskt ramverk i riksdagen behövs ett naturpolitiskt ramverk för att möta denna naturkris. Ramverket bör på samma sätt som det klimatpolitiska ramverket omfatta lagstiftning, målsättningar och ett naturpolitiskt råd. Det långsiktiga målet i ramverket ska basera sig på Sveriges åtaganden globalt och inom EU. Varje regering ska vid en ny mandatperiods början ta fram en naturpolitisk handlingsplan som redogör för vilka åtgärder som avses vidtas för att nå målen samt årligen redovisa hur arbetet mot naturkrisen fortlöper. På samma sätt som klimatpolitiska rådet ska det naturpolitiska rådet stödja arbetet samt utvärdera regeringens arbete.

Sverige bör anta ett naturpolitiskt ramverk motsvarande det nuvarande klimatpolitiska ramverket. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige behöver en ambitiös nationell restaureringsplan

EU:s nya naturrestaureringslag har antagits för att skadad natur inom EU ska kunna återställas. Sverige ska, i likhet med andra medlemsländer i EU, senast 1 september 2027 anta en nationell naturrestaureringsplan. Vänsterpartiet anser att det utkast till nationell naturrestaureringsplan som Tidöregeringen skickat till EU-kommissionen är helt otillräcklig på åtgärder för att stärka ekosystemen. Vi anser att Sverige ska ha en ambitiös nationell plan baserat på vetenskapligt underlag om vad som krävs för att naturen och ekosystemen ska kunna återhämta sig.

Sverige ska anta en ambitiös nationell restaureringsplan baserad på vetenskapligt underlag för vad arter och naturtyper behöver för att klara sig långsiktigt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Inför skydd av alla ur- och naturskogar

Enligt EU:s strategi för biologisk mångfald ska samtliga ur- och naturskogar vara strikt skyddade senast 2030. Sverige har en stor del av dessa kvarvarande skogar som har höga naturvärden, även om de flesta av dessa skogar inte längre finns kvar. Trots att miljötillståndet i våra skogar är negativt och tillståndet för biologiska mångfalden är allvarligt så fortsätter naturskogar att avverkas. Det visar enligt vår uppfattning att vår nuvarande lagstiftning för skogen är otillräcklig. Vänsterpartiet anser att ur- och naturskogar skyndsamt måste skyddas. Det kräver även att kunskapen stärks om var dessa kvarvarande skogar finns. Många är kända, men långt ifrån alla. För att dessa ska skyddas behövs därför även skyndsam kartläggning.

Ur- och naturskogar ska skyndsamt kartläggas och ges strikt skydd. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Gör en översyn av skogspolitiken för att nå miljökvalitetsmålen

Tidöregeringens skogspolitik har försvårat möjligheten att nå ett flertal av våra miljökvalitetsmål som har antagits av riksdagen. Stärkt miljöhänsyn är fortsatt underordnade åtgärder för att stimulera produktionsintressen. Det saknas därutöver strategiskt arbete för att stärka landskapsperspektivet i naturvårdsarbetet för att bevara den biologiska mångfalden. Detta är helt nödvändigt då hotade arter och livsmiljöer i dag fortsatt fragmenteras. Förutom att den generella miljöhänsynen i skogsbruket behöver stärkas behövs en samlad skogspolitik för det formella och frivilliga skogsskyddet i syfte att stärka landskapsperspektivet för våra skogsarter. För att skogen ska brukas och skyddas så att resurser nyttjas hållbart i enlighet med nationella mål och åtaganden inom EU och globalt för klimat och biologisk mångfald krävs att skogsvårdslagstiftningen moderniseras.

Regeringen bör tillse att en översyn av skogspolitiken genomförs i syfte att nå våra miljökvalitetsmål och åtaganden globalt och inom EU för klimatet och biologiska mångfalden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Stärk Sveriges artskydd

Den s.k. artskyddsutredningen presenterade 2021 sitt betänkande *Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar* (SOU 2021:51). Utredningen hade i uppdrag att se över artskyddsförordningen och föreslå åtgärder för att nå ett regelverk som rättssäkert och effektivt skyddar arter. Många av förslagen skulle stärka naturvårdsarbetet och möjligheterna att uppnå våra miljömål. Vänsterpartiet anser att förslagen till största delen skulle bidra till ett bättre och mer rättssäkert artskydd och att de bör genomföras.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med proposition innehållande huvuddelen av förslagen i SOU 2021:51 *Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar* som stärker skyddet av arter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Bottentrålning

Bottentrålningen är ett stort hot mot känsliga och ofta relativt okända havsmiljöer och ekosystem. De flesta arter som lever i djuphaven har långsam tillväxt- och reproduktionstakt, vilket gör att det tar mycket lång tid innan den mängd fisk som fiskas upp ersätts. Man använder tunga redskap som river upp skadliga stoftmoln och ödelägger livet på bottnarna. Bottentrålning påverkar miljön på flera sätt både genom fysisk påverkan på livsmiljöer och biologiskt genom att artsammansättningen förändras. Bottentrålning påverkar även klimatet negativt genom att frigöra kol från sedimenten som orsakar koldioxidutsläpp.

Den största delen av bottenlevande fisk och skaldjur som fångas av svenskt yrkesfiske fiskas med bottentrål. Det pågår utveckling av mer skonsamma redskap. Det är viktigt att denna utveckling backas upp av politiska beslut genom krav på att man använder sig av de mest skonsamma fiskeredskap som finns tillgängliga.

Sverige bör verka för ett förbud mot icke-skonsam bottentrålning inom EU. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Stoppa industrifisket och stärk strömmingsbeståndet och det småskaliga fisket

Strömmingens betydelse för Östersjön är stor, både för ekosystemet och för fisket. De senaste årens utveckling är nedslående. Ett för högt fisketryck har tagit beståndet under referenspunkten för hållbar tillväxt. Trots detta fortsätter det skadliga överfisket. Detta trots att forskare har varnat för att strömmingen blir allt mindre och är på väg mot

kollaps på samma sätt som torsken om inte industrifisket stoppas. Vänsterpartiet anser att det enda rimliga är att försiktighetsprincipen tillämpas och industrifisket stoppas.

Ny kunskap visar att det finns fyra huvudgrupper av strömming i Östersjön och uppskattningsvis ett tiotal undergrupper under varje huvudgrupp som har anpassat sig till sin lokala miljö. Det är viktigt att använda kunskapen om de olika bestånden i förvaltningen för att uppnå ett mer hållbart nyttjande. Utifrån dagens kunskapsläge bör man åtminstone ta hänsyn till förekomsten av vår- och höstlekande strömmingspopulationer. Man bör alltså inte klumpa ihop dem till ett bestånd.

Fiskar man stora kvantiteter på samma plats, och framför allt innan strömmingen hunnit leka, kommer strömmingen snart att försvinna därifrån. Varje delbestånd är en produktionsenhet vilket innebär att havets fiskproduktion blir lägre om dessa bestånd fiskas ut ett efter ett. Kunskapen om strömmingsbeståndets sammansättning och geografiska fördelning behöver därför stärkas.

Det finns all anledning att ta avsaknaden av fisk längs våra kuster på allvar. Ingen vill att strömmingen ska gå samma öde till mötes som torsken. Om strömmingen kollapsar riskerar hela ekosystemet att förändras radikalt. Det skulle innebära svåra följder för rovfiskar och andra rovdjur vars basföda är bl.a. strömming. Det skulle också öka effekten av övergödningen.

Regeringen bör skyndsamt begära specifik rådgivning från Internationella havsforskningsrådet (Ices) gällande strömmingens olika lekbestånd för att säkerställa strömmingens reproduktionsförmåga. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Under kommande års förhandlingar om fiskekvoter är det centralt att Sverige verkar för ett stopp för det storskaliga, industriella fisket efter strömming i Östersjön för att bestånden ska få en chans att återhämta sig. Skarpsill fångas i samma fiske och stoppet behöver därför omfatta även skarpsill för att innebära ett verkligt skydd för strömmingen. Det småskaliga kustnära fisket har inte samma påverkan på bestånden och bör därför inte omfattas av stoppet. Regeringen har hittills inte velat driva denna linje i förhandlingarna, men nu är det dags att Sverige agerar som föregångsland för att skydda Östersjöns ekosystem.

Regeringen bör på EU-nivå verka för ett stopp för storskaligt fiske efter strömming och skarpsill i Östersjön, med undantag för småskaligt, kustnära fiske. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Andrea Andersson Tay (V)

Ilyas Hassan (V)

Agnes Hultén (V)

Birger Lahti (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Anfal Mahdi (V)

Malin Östh (V)